

فهرست مطالب

۹	فصل اول: مقدمه
۱۰	۱-۱- مقدمه
۱۱	۱-۲- سیاست و محیط زیست
	۱-۳- اهمیت محیط زیست
۱۲	۱-۴- ارزش محیط زیست در ایران
۱۵	فصل دوم: مفهوم ارزش گذاری محیط زیست
۱۵	۲-۱- مقدمه
۱۵	۲-۲- نظریه ارزش در علم اقتصاد
۱۷	۲-۳- مفهوم اقتصادی ارزش زیست محیطی
۱۸	۲-۳-۱- تمایل به پرداخت و تمایل به دریافت
۱۹	۲-۳-۲- طبقه بندی ارزش های اقتصادی
۲۳	۲-۳-۳- سایر طبقه بندی های ارزش های زیست محیطی
۲۷	فصل سوم: طبقه بندی رهیافت های ارزش گذاری
۲۷	۳-۱- مقدمه
۲۸	۳-۲- روش های اصلی ارزش گذاری زیست محیطی
۲۹	۳-۲-۱- روش های مبتنی بر بازار
۳۱	۳-۲-۲- روش های بازار جایگزین
۳۴	۳-۲-۳- تکنیک های بازار فرضی
۴۰	۳-۳- روش های ارزش گذاری
۴۳	فصل چهارم: رهیافت های غیر مستقیم ارزش گذاری
۴۳	۴-۱- مقدمه
۴۴	۴-۲- رهیافت تابع تولید

۴۳- روش های مبتنی بر هزینه

۴۳-۱- رهیافت رفتار اجتناب (بازدارنده)

۴۳-۲- رهیافت هزینه تغییر مکان

۴۳-۳- رهیافت هزینه بیماری

۴۳-۴- رهیافت سرمایه انسانی

۴۳-۵- رهیافت هزینه بازسازی (بهبود)

۴۳-۶- رهیافت دزد-واکنش

۴۳-۷- رهیافت هزینه فرصت

فصل پنجم: رهیافت های مستقیم ارزش گذاری (هزینه سفر)

۵-۱- مقدمه

۵-۲- رهیافت هزینه سفر

۵-۳- الگوهای تک مکانی و چند مکانی

۵-۴- هزینه سفر منطقه ای و انفرادی

۵-۵- نقاط ضعف و محدودیت ها

فصل ششم: رهیافت های مستقیم ارزش گذاری (قیمت گذاری کیفی)

۶-۱- مقدمه

۶-۲- روش قیمت گذاری کیفی

۶-۲-۱- بازار مسکن: یک کالای ناهمگن

۶-۲-۲- تابع قیمت کیفی

۶-۲-۳- بازار مسکن: انتخاب خانوار

۶-۲-۴- فروض اساسی

۶-۲-۵- گام های اساسی

۶-۲-۶- نقاط ضعف بالقوه

فصل هفتم: رهیافت های مستقیم ارزش گذاری (ارزش گذاری مشروط)

۷-۱- مقدمه

۷-۲- ارزش گذاری مشروط

- ۹۲ ۷-۲-۱ اعتبار و قابلیت اعتماد مطالعات ارزش گذاری مشروط
- ۹۳ ۷-۲-۲ اختلاف میان تعامیل به پرداخت و تعامیل به دریافت
- ۹۴ ۷-۲-۲-۱ دلایل اختلاف میان ... و ...
- ۹۸ ۷-۲-۳ اثر حوزه
- ۱۰۰ ۷-۲-۴ اثر توالی
- ۱۰۱ ۷-۲-۵ اثر اطلاعات
- ۱۰۲ ۷-۲-۶ اثرات استخراج
- ۱۱۰ ۷-۲-۶-۱ مقایسه تکنیک های استخراج
- ۱۱۲ ۷-۲-۷ تورش فرضی
- ۱۱۳ ۷-۲-۸ تورش راهبردی
- ۱۱۴ ۷-۲-۹ قابلیت اعتماد نتایج روش ارزش گذاری مشروط
- ۱۱۷ ۷-۲-۱۰ دستورالعمل هایی برای انجام مطالعات ارزش گذاری مشروط

فصل هشتم: رهیافت آزمون های انتخاب

- ۱۲۳ ۸-۱ مقدمه
- ۱۲۴ ۸-۲ رهیافت آزمون های انتخاب
- ۱۲۶ ۸-۳ آزمون های انتخاب در مقابل ارزش گذاری مشروط
- ۱۲۹ ۸-۳-۱ تصریح الگو و برآورد

فصل نهم: انتقال ارزش زیست محیطی

- ۱۳۱ ۹-۱ مقدمه
- ۱۳۱ ۹-۲ مبانی انتقال
- ۱۳۲ ۹-۲-۱ مزایای بالقوه
- ۱۳۳ ۹-۲-۲ دقت در تحلیل انتقال
- ۱۳۵ ۹-۲-۳ گام های اساسی در یک مطالعه انتقال
- ۱۳۵ ۹-۲-۴ آزمون های انتقال منافع
- ۱۳۸ ۹-۲-۵ مطالعات انتقال: جنبه های بحرانی و نقاط ضعف بالقوه
- ۱۳۸ ۹-۲-۵-۱ شناسایی و انتخاب مطالعات اصلی
- ۱۳۹ ۹-۲-۵-۲ ترکیب (تلفیق) اطلاعات موجود

فصل دهم: هزینه منفعت اجتماعی و ارزیابی پیامدهای زیست‌محیطی

۱۰-۱- مقدمه

۱۰-۲- مفهوم هزینه - منفعت اجتماعی

۱۰-۳- گام‌های اصلی تحلیل هزینه - منفعت

۱۰-۴- انتقادات وارد بر تحلیل هزینه - منفعت

فصل یازدهم: ارزش‌گذاری آلودگی هوا در ایران

۱۱-۱- مقدمه

۱۱-۲- تصویر آلودگی هوا

۱۱-۳- ارزش‌گذاری آلودگی هوا

۱۱-۳-۱- الگوی لاجیت شرطی

۱۱-۳-۲- الگوی لاجیت متداخل

۱۱-۳-۳- آزمون استقلال گزینه‌های نامرتب

۱۱-۳-۴- داده‌های تحقیق

۱۱-۳-۵- طراحی پرسشنامه

۱۱-۳-۵-۱- بخش ارزیابی نگرانی افراد نسبت به آلودگی هوا

۱۱-۳-۵-۲- ساختار پرسشنامه ارزش‌گذاری مشروط

۱۱-۳-۵-۳- ساختار پرسشنامه آزمون‌های انتخاب

۱۱-۳-۶- تمایل به پرداخت و تمایل به دریافت

۱۱-۳-۷- نتایج رهیافت آزمون‌های انتخاب

۱۱-۳-۸- محاسبه مقادیر رفاه اقتصادی

پیشگفتار

اگرچه محیط زیست مهم‌ترین مولفه زیست انسان‌ها محسوب می‌شود؛ اما تاکنون ارزش واقعی و مساعدت‌های آن به درستی مشخص نشده، به نحوی که یکی از مهم‌ترین چالش‌های فراروی دولت‌ها در قرن بیست و یکم، بحران‌های زیست محیطی می‌باشد. به همین دلیل دولت‌ها تلاش می‌نمایند تا با اتخاذ سیاست‌ها و برنامه‌های مختلف مبتنی بر نتایج حاصل از پیمایش‌های میدانی، بر مشکلات زیست محیطی فائق آیند و با این که آثار منفی کارکردهای انسان بر محیط زیست را کاهش دهند. در ایران نیز در سال‌های اخیر در قالب قوانین و مقررات و برنامه‌های پنج ساله تلاش‌هایی در جهت حفاظت از محیط‌زیست و کاهش آلودگی‌های زیست محیطی صورت گرفته است اما در دو بعد خلاء جدی احساس می‌شود: اول، مطالعات تجربی اندکی در حوزه کمی‌سازی آثار کارکرد انسان بر محیط زیست (آلودگی‌ها و تخریب محیط زیست) و نیز ارزش‌گذاری آن صورت گرفته است. دوم، تلاش چندانی در جهت ایجاد اطلاعات علمی برای ارزش‌گذاری و کمی‌سازی آثار محیط زیست و آلودگی‌های زیست محیطی در قالب انتشار کتاب انجام نشده است. با توجه به این دو بعد، این احساس در نویسندگان تقویت شد تا با نگارش کتابی منسجم و تخصصی در زمینه ارزش‌گذاری محیط زیست با رویکردی تجربی مبتنی بر برخی مطالعات و مثال‌های روشن، خلاء موجود را پر کنند. این کتاب اولین کتاب تخصصی است که در این حوزه منتشر شده است و می‌تواند به عنوان کتاب درسی مورد استفاده دانشجویان رشته‌های اقتصاد، اقتصاد کشاورزی، منابع طبیعی و محیط زیست به ویژه دانشجویان تحصیلات تکمیلی قرار گیرد. همچنین محتوای کتاب به گونه‌ای تهیه شده است که می‌تواند مورد استفاده کارشناسان علاقه‌مند رشته‌های مختلف شاغل در سازمان‌های جهاد کشاورزی، جنگل‌ها و مراتع، سازمان حفاظت محیط زیست و سازمان پارک‌ها و فضای سبز شهرداری‌ها قرار گیرد. بی شک همانطور که عنوان کتاب نشان می‌دهد این کتاب پیش درآمدی بر ارزش‌گذاری محیط زیست محسوب می‌شود و انشاء... در چاپ‌های بعدی تلاش خواهد شد تا به مثال‌های کمی بیشتری در متن کتاب اشاره شود و از این طریق بر غنای آن افزود. از جمله امتیازات این کتاب استفاده از جدیدترین منابع و مقالات کاربردی منتشر شده در حوزه ارزش‌گذاری می‌باشد که به آن ارزش ویژه ای بخشیده است و دانشجویان تحصیلات تکمیلی و کارشناسان علاقه‌مند به الگوهای تجربی و کمی می‌توانند با مراجعه به بخش منابع از آن‌ها استفاده نمایند. در اینجا لازم است به این نکته

اشاره شود که علی رغم دقت نظر به عمل آمده، محتوای کتاب عاری از خطا و اشکال نیست و امید است اساتید، دانشجویان و کارشناسان محترم علاقه‌مند به این حوزه با نقد مطالب آن و ارائه طریق، بر غنای آن در چاپ‌های بعدی بیفزایند. در پایان لازم است از همکاری‌های خانواده‌های خود که در طول مدت نگارش کتاب با صبر و حوصله پشتیبانی لازم را داشته‌اند، از داوران محترم کتاب و ویراستار محترم علمی که با پیشنهادات ارزنده خود محتوای کتاب را ارتقاء بخشیده‌اند و نیز معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه فردوسی مشهد که امکانات چاپ و انتشار آن را فراهم آورده‌اند، تشکر و قدردانی شود.

پاییز ۱۳۸۶

محمد قربانی - علی فیروززارع

Gisoom